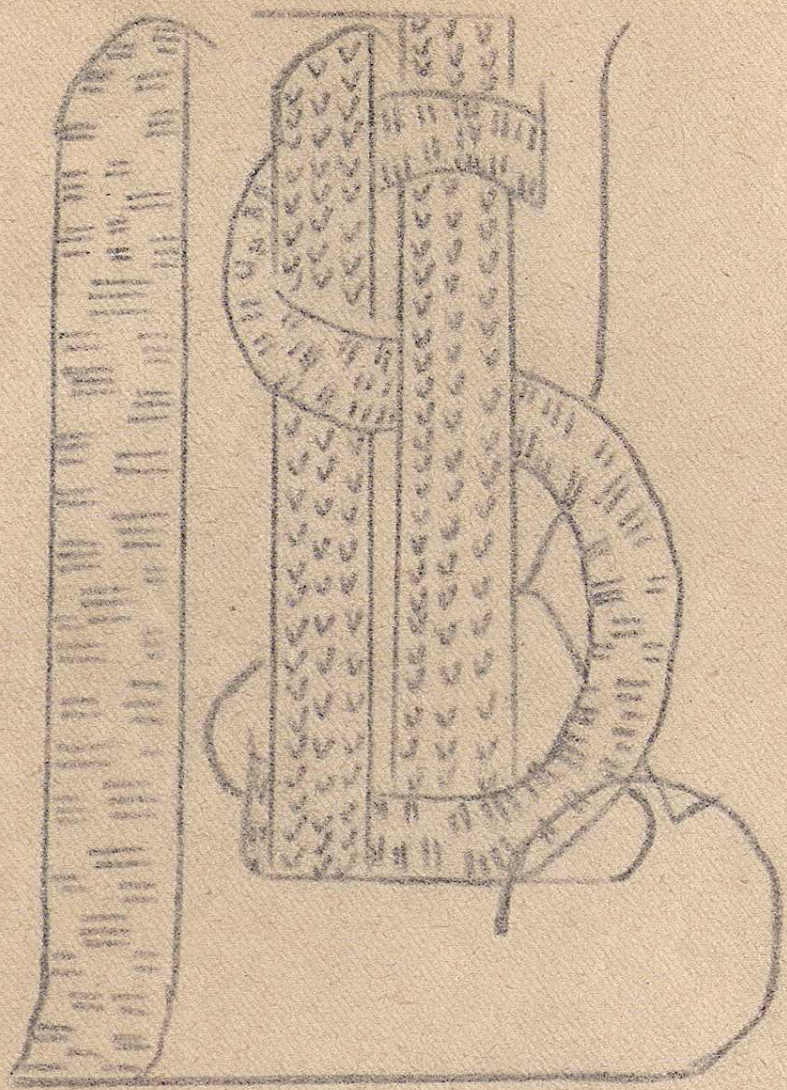

108

S T A T U T A S

R-R

LIETUVOS LAISVĖS KOVOS SAJŪDŽIO

STATUTAS

BENDRIEJI NUOSTATAI

1. Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdis ir jo tikslas.

1. Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdis (sąjūdis, LLKS) yra karinė visuomeninė savanorių organizacija, tvarkoma šio statuto.

2. Sąjūdis iki paskutinės išsilaisvinimo kovos veikia slaptai, karo stovyje.

3. Sąjūdiio tikslas yra atstatyti laisvą, nepriklausomą, demokratinę Lietuvos respubliką.

4. Siekdamas šio šidžioje tikslo, sąjūdis savo egzistenciją ir veiklą grindžia savo narių, dalyvių ir lojalių Lietuvos piliečių gera valia, vieninteliu pastangomis, tinkamo lygio organizuotumu, pasiaukojimu ir sąmoningai bei griežta drausme.

5. Sąjūdiio šūkis: "Atidėk Tėvynei, ką privalai".

2. Sąjūdiio uždaviniai.

6. Sąjūdis:

- 1) kovoja su okupantų ir save parsidavėlių kraštui pragaištinga dyvasia ir veikla, slopindamas okupantų (ir parsidavėlių) pastangas naikinti bei grobti krašto gyvasias jėgas, dvasines vertybes ir ūkines gėrybes;
- 2) organizuoja, rengia ir saugo sąjū -

191

- džio narius, dalyvius bei visas kitas gyvasias krašto jėgas, dvasines vertybes ir ūkinių gėrybių išteklius lemiamam išsilaisvinimo kovos ruožtui;
- 3) lemiamuoju išsilaisvinimo kovos momentu laikinai perima į savo rankas krašto karinę ir civilinę valdžią;
  - 4) sukliūda bei stiprina sąjūdžio narių, dalyvių ir visuomenės Tėvynės meilę, atsparumą, išsilaisvinimo kovos dvasią bei pasiryžimą laimėti ir siekia, kad kiekvienas Lietuvos pilietis įneštų kuo didžiausią savo įnašą krašto išsilaisvinimo kovon;
  - 5) ugdo lietuvių tautišką susipratimą, nepriklausomybės troškinį, valstybiškumą, kultūrą, dorovę, darbštumą, vieningumą, iniciatyvą ir narsumą;
  - 6) per spaudą (laikraščius, ateišaukinius ir kitokius leidinius) ir gyva žodžiu informuoja visuomenę apie esančią vidaus ir tarptautinę karinę ir politinę padėtį, orientuoja ją svarbiausiais klausimais, kelia viešumon priešė niekšiškus darbus bei kėslus ir kitus visuomenei žinotinus dalykus;
  - 7) demaskuoja krašto išdavikus bei jų darbus ir grįžtamais priemonėmis užkeičia keletą jų veiklų; renka reikalingą medžiagą apie visus šiuo metu pasielėpusius nuo tautos teisingumo rankos išdavikus, kad ateityje už padarytus kraštui bei tautai pragaištingus veiksmus jie ne išvengtų nusipelnytų bausmės;
  - 8) kovoja su nusikaltimais ir rūpinasi visuomenės saugumu; rengia ją saugotis ir gintis nuo priešų, esant pavojui - įspėja; teikia pagalbą nuo priešų užpuolimui ir kitais atvejais;

9) propaguoja, organizuoja ir vykdo nuo raudonojo teroro nukentėjusių sąjūdžio narių, dalyvių bei kitų krašto gyventojų, atsidūrusių skurde, rėmimą.

3. Sąjūdžio santvarka.

7. Savo uždavinių įgyvendinimui sąjūdis per savo narius bei dalyvius išvysto karinę ir visuomeninę veiklą.

Sąjūdį valdo sąjūdžio taryba per savo prezidiumą.

Sąjūdžio karinei veiklai vadovauja sąjūdžio gynybos pajėgų vadas; padedamas sąjūdžio gynybos pajėgų štabo.

Sąjūdžio visuomeninei veiklai vadovauja sąjūdžio visuomeninės dalies viršaininkas, padedamas sąjūdžio visuomeninės dalies vadovybės narių.

Sąjūdžio organizaciniuose vienetuose karinei ir visuomeninei veiklai vadovauja tų org. vienetų vadai, padedami org. vienetų vadovybių ir tarybų narių.

Sąjūdžio narių, dalyvių ir sąjūdžiui nepriklausančių asmenų nusikaltimų prieš Lietuvą bei sąjūdžio interesus byloms spręsti ir nusikaltėliams bausti yra sąjūdžio teismai, kurie veikia, vadovaudamiesi sąjūdžio okupacijos metu brėžiamuoju statutu, sąjūdžio teismų santvarkos statutu ir sąjūdžio teismų procesų taisyklėmis.

8. Sąjūdžio organizaciniai vienetai skirstomi į:

- a) stambesnius organizacinius vienetus,
- b) smulkesnius
- c) atskirus
- d) vadovybės dalinius.

Sąjūdžio organizacinių vienetų apibūdinimai.

9. Sąjūdžio org. vienetai apibūdinami
taip:

a) stambesni organizaciniai vienetai.

Britis (Br) - org. vienetas, savo sudėtyje turįs brities vadą, štabą, visuomeninę dalį ir keletą apygardų;

Apygarda (Ap) - org. vienetas, savo sudėtyje turįs apygardos vadą, štabą, visuomeninę dalį ir keletą rinktinių;

Rinktinė (Rn) - org. vienetas, savo sudėtyje turįs rinktinės vadą, štabą, visuomeninę dalį ir keletą tėvūnijų;

Tėvūnija (Tv) - org. vienetas, savo sudėtyje turįs tėvūnijos vadą, štabą, visuomeninę dalį ir keletą smulkesnių org. vienetų; tėvūnijos veikimo plotas - 2 - 4 valsčių plotas (pagal nepriklausomos Lietuvos administracinį padalinimą);

F a s t a b a : išskirtiniais atvejais tėvūnijos sudėtyje partizanų rinkinotės dalinių gali ir nebūti; tokiais atvejais jų nebuvimą turi kompensuoti energingesnis tėvūnijos vadovybės ir slapukų veikimas.

b) Smulkesni organizaciniai vienetai.

Kuopa (Kp) - operacinis ir administracinis vienetas, savo sudėtyje turįs kuopos vadą, kuopos vado padėjėją, kuopos visuomenininką, kuopos ūkvedį ir 1-3 būrius, bet iš viso nemažiau kaip 40 prt. Normali kuopos sudėtis - 52 prt., didžiausia 130 prt.

Būrys (Br) - savarankiškas kautynių ir škinis vienetas, savo sudėtyje turįs bū

sudè.
vi.
y or
- ?
BOM
)
tevo.
dall
is ju
esna
ki .
i.
aci .
kuo
opp

Remiantis LLKS Tarybos Prezidiumo Pirmi-
ninko 50.02.10. n u t a r i m u Nr. 1, įgy-
vendinti šias organizacines priemones:

- 1) tėvūnijų veikimo plotus padidinti; vie-
toj iki šiol buvusios tėvūnijos veiki-
mo ploto normos (2-4 valsčiai), nuo
šiol tėvūnijos veikimo ploto norma lai-
kyti 3-8 valsčius (valsčius - nepri-
klausomybės laikų dydžio);
- 2) sąjūdžio organizacinius vienetus per-
tvarkyti taip, kad bet kuris org. vn-
to vado betarpiškoje priklausomybėje
būtų ne daugiau, kaip 3 org. vn-tai
(slapukų grandžių neskaitant).

rio vada, būrio visuomenininkų, būrio
ūkvedį ir 1-3 skyrius, bet iš viso nema-
žiau kaip 19 prt.; normali būrio sudėtis
23 prt., didžiausia - 39 prt.;
Skyrius (Sk) - mažiausias kautynių viene-
tas, savo sudėtyje turįs skyriaus vadą
ir dvi grandis; mažiausios sudėties sky-
riuje (6 prt.) skyriaus vadą vykdo ir
vienos grandies vado pareigas; normali
skyriaus sudėtis - 9 prt., didžiausia 11
prt.;

Grandis (Gr) - neskaidomas org. vienetas,
savo sudėtyje turįs grandies vadą ir 2-
4 prt.;

Laisvės kovotojų slapukų grandis (SGr) -
laisvės kovotojų slapukų org. vienetas,
savo sudėtyje turįs slapukų grandies va-
dą ir 1-3 slapukus; slapukų grandis bei
atskiri slapukai gali būti bet kurio
aukštesnio org. vieneto vado betarpiško-
je priklausomybėje.

c) Atskiras organizacinis vienetas -
Atskiru org. vienetu laikomas org. viene-
tas, kuris betarpiškai įeina į sudėtį dvien-
ar daugiau laiponių už jį aukštesnio org. vie-
neto. Pav., grandis, betarpiškai įeinanti į
į sudėtį, laikoma atskira grandimi.

Atskiri org. vienetai sudaromi tais atve-
jais, kai jų įjungimas į jiems prideramų
aukštesnių org. vienetų sudėtis sudaro vado-
vavimo nepatogumų arba, kai specialūs jiems
skiriami uždaviniai reikalauja betarpiško
aukštesnių viršinių vadovavimo.

Į atskiro org. vieneto sudėtį gali įeiti
slapukų grandys bei atskiri slapukai.

d) Vadovybės dalinys.

Būrio ir bet kurio už jį aukštesnio org.

vieneto vadovybės nariai, drauge su vadovybės pagalbiniiais pareigūnais ir priskirtais prie vadovybės partizanais sudaro to org. vieneto vadovybės dalinį.

Kiekvienas vadovybės dalinys turi būti pakankamai pajėgus savarankiškai:

- a) kautis,
- b) vykdyti saugos ir sekimo tarnybą,
- c) pažinti reikalingiausias plotus ir iš jų išsiskyti žygikelius,
- d) vykdyti aprūpinimo uždavinius.

10. Sąjūdžio org. vienetai organizuojami ir išformuojami, o taip pat į sąjūdžio ir jo org. vienetų sudėtį įjungiami ir iš jų išskiriami šia tvarka:

1) Britys - sąjūdžio tarybos prezidento nuotariu;

2) Apygardos - tiesioginio viršininko, nešemesnių kaip ŠRV teisių, įsakymų;

3) Rinktinės - tiesioginio viršininko, nešemesnių kaip ApV teisių, įsakymų;

4) Tėvūnijos - tiesioginio viršininko, nešemesnių kaip KRV teisių, įsakymų;

5) Kuopos ir būriai - tiesioginio viršininko, nešemesnių kaip IVV teisių, įsakymų;

6) Skyriai - tiesioginio viršininko, nešemesnių kaip KpV teisių, įsakymų;

7) Grandys - tiesioginio viršininko, nešemesnių kaip ŠRV teisių, įsakymų;

8) § 3 grandys - bet kurio atskirai veikiamos sąjūdžio aukštesnio org. vieneto vadovo įsakymu.

11. Bet kuriam sąjūdžio org. vienetai organizuoti bei vadovauti gali būti skiriami:

- 1) prt. organizuoti bei vadovauti - tik prt. slp. darbu;
- 2) prt. ar ba slp. darbu.

4. Viršininkai ir valdiniai.

12. Visi LK, remiantis šiuo statutu, vie-

nas kitam gali būti viršinininkas ar valdinys, vyresnysis ar jaunesnysis.

13. LK, kuriam sąjūdžio statutu ar įsakymu pavesta nuolat ar laikinai vadovauti kitiems LK-jams, yra tu LK-jų viršinininkas; LK-jai, kuriems jis vadovauja, yra jo valdiniai.

14. Viršinininkai, kuriems LK nors ir laikinai tarnybiškai priklauso, vadinasi tiesioginiai viršinininkai. Artimiausias tiesioginis viršinininkas vadinasi betarpiškų viršinininkų.

15. LK-jų tiesioginiai viršinininkai:

- 1) Sąjūdžio Tarybos Prezidiumo pirmininkas,
- 2) Sąjūdžio Gynybos Pajėgų Vadas,
- 3) Švietimo Vadas,
- 4) Apygardos Vadas,
- 5) Rinktinės Vadas,
- 6) Tėvūnijos Vadas,
- 7) Kuopos Vadas,
- 8) Būrio Vadas,
- 9) Skyriaus Vadas,
- 10) Grandies Vadas,
- 11) Slp. gr. Vadas,

16. Visi LK-jų viršinininkai, pagal jų einamasias pareigas sąjūdyje, skirstomi į jaunesnius vadus ir vyresnius vadus:

- jaunesnieji vadai - iki KpVpd įskirtinai,
- vyresnieji vadai - pradedant KpV įskirtinai.

15. Bendrosios viršinininkų pareigos ir teisės.

17. Viršinininkas atsako už jo vadovaujamo org. vieneto vidaus tvarką, valdinų parengimą, drausmingumą, org. vieneto turta ir lėšas, pirmiausia, prieš savo betarpišką

viršininką ir prieš aukštesnę vadovybę.

18. Viršininkas turi būti teisingas ir rūpestingas; jis turi būti pavyzdžiu savo valdiniams ir visada saugoti savo autoritetą valdiniuose ir visuose.

19. Viršininko pareiga tėviškai rūpintis jam pavestais valginiais, jų mokymu, auklėjimu. Jis turi stengtis savo org. vienetu išlaikyti pakilią dvablių ir kovos nuotaiką, įgyvendinti, palaikyti ir gerbti gražius papročius.

20. Viršininkas auklėja savo valdiniuose tėvynės meilę, dievyriškumą, drausmingumą, narsumą, klusnumą, darbtingumą, sąžiningumą ir tvirtą valią.

21. Viršininkas turi ne tik nurodyti, išaiškinti ir tikrinti savo valdinių veiklą, bet ir nurodyti praktiškus vykdymo būdus, padėti valdiniams susidaryti reikiamas sąlygas jiems skirtų uždavinių įvykdymui, skatinti juos savo paties asmeniškos veiklos pavyzdžiu.

22. Sužeisto ar susirgusio LK-jo gydymu rūpintis yra šventa pareiga jo artimiausio viršininko; šio viršininko artimi nesant, gydymu rūpinasi artimiausi sužeistoje (susirgusioje) LK-je bendradarbiai, apie sužeistąjį (susirgusįjį) tuojau pranešdami jo artimiausiam ar aukštesniam tiesioginiam viršininkui.

23. Viršininkas privalo nustatyta tvarka ir laiko tarpais tiekti savo betarpiškam viršininkui žinias apie padėtį ir veiklą.

24. Viršininkas, veikdamas savarankiškai ir reikšdamas iniciatyvą, neturi nutolti nuo aukštesnio viršininko veamos bendrosios darbo linkmės.

25. Viršininkas griežtai kevoja su sąjūdžio bei LK-jų garbę žeminančiais reiškiniais ir kaltininkus baudžia pats ar tarpininkais.

ninkauja jų nubaudimui.

26. Viršininkas sprendžia nesusipratimus, kilusius tarp LK-jų, o taip pat nesusipratimus, kilusius tarp LK-jų, sąjungio dalyvių bei visuomenės, arba tarpininkauja jų išsprendimui.

27. Viršininkas, pastebėjęs žemesniojo viršininko įsakymuose ką nors priešingo statutui, ar sąjungio idėjai, tokį įsakymą išako atšaukti, o skubiais atvejais pats jo vykdymą sustaigo.

28. Viršininkas savo valdiniams turi teisę įsakyti, ir reikalsuti tarnybinius įsakymus vykdyti. Viršininkų duodami įsakymai turi būti trumpi, aiškūs, tikslūs, galimi įvykdyti ir neprieštarusi statutu, aukštesnės vadovybės įsakymams bei nurodymams.

Duodamas sudėtingesni įsakymą žodžiu, viršininkas turi reikalauti įsakymą pakartoti.

29. Viršininkas turi teisę jam pavesto org. vieneto ribose perkelti jo vadovybėje esančius LK-jus iš vieno padalinio į kitą.

6. Vyresnieji ir jaunesnieji.

30. Pagal sinasapius pareigas sąjungyje LK-jai vieni kitiems gali būti vyresnieji ir jaunesnieji.

31. Laisvės kovotojai, karūgčiai, apdovanoti Laisvės kovos Kryžiumi, garbės laisvės kovotojai, apdovanotieji Vyčio Kryžiumi, LK-jai savanoriai-kūrejai ir senesnieji LK-jai yra laikomi vyresniaisiais kitais tolygių užimamųjų vietų bei laipnių LK-jams.

32. Vyresnieji gali reikalauti iš jaunesniųjų drausmės ir mandagumo.

tutus, programas;

- 2) svarsto ir sprendžia svarbiausius sąjūdžio egzistencijos, veiklos, politinius, taktinius ir strateginius klausimus;
- 3) renka sąjūdžio garbės laisvės kovotojus;
- 4) renka prezidiumo branduolį.

2. Sąjūdžio Tarybos prezidiumas.

37. Sąjūdžio Tarybos Prezidiumą sudaro:

- 1) Sąjūdžio Tarybos Prezidiumo Pirmininkas;
- 2) " Gynybos Pajėgų Vadas (sąjūdžio GPV);
- 3) " Visuomeninės Dalies Viršininkas (sąjūdžio VDV);
- 4) " Tarybos Prezidiumo Sekretorius;
- 5) " Gynybos Pajėgų Štabo Viršininkas;
- 6) " Visuomeninės Dalies Tautinio Skyriaus Viršininkas;
- 7) " Visuomeninės Dalies Politinio Skyriaus Viršininkas.

38. Sąjūdžio Tarybos Prezidiumo Pirmininkas, Sąjūdžio GPV ir Sąjūdžio VDV sudaro Sąjūdžio Tarybos Prezidiumo branduolį.

Sąjūdžio Tarybos Prezidiumo branduolio nariai renkami nemažesne kaip dviejų trečdalių visų Sąjūdžio Tarybos narių balsų dauguma. Sąjūdžio GPV ir Sąjūdžio VDV renkami, jų kandidatūras pasiūlius Sąjūdžio Tarybos Prezidiumo Pirmininkai.

39. Kitus Sąjūdžio Tarybos Prezidiumo narius kooptuoja Sąjūdžio Tarybos Prezidiumo Pirmininkas, gavęs atitinkamo Sąjūdžio Tarybos Prezidiumo branduolio nario pritarimą. Sąjūdžio Tarybos Prezidiumo sudėtin norma

liai turi būti įtraukta po 2, - išimtiniais atvejais bent po 1 atstovą iš kiekvienos Sr.

40. Sąjūdžio Tarybos Prezidiumas:

- 1) svarsto ir sprendžia skubius ir ypatingo slaptumo reikalaujančius klausimus, prisilaikydamas Sąjūdžio Tarybos nuostatyto veikimo gairių;
- 2) ruošia ir pateiki Sąjūdžio Tarybai įveirius projektus;
- 3) vykdo Sąjūdžio Tarybos nutarimus;
- 4) tvirtina: a) sričių vadus, b) sričių atstovus į sąjūdžio vadovybę ir c) Sąjūdžio GPS ir Sąjūdžio VĮ skaines apyskaitas.

3. Sąjūdžio Tarybos Prezidiumo Pirmininkas

41. Sąjūdžiui vadovauja ir jį tvarko Sąjūdžio Tarybos Prezidiumo Pirmininkas.

42. Prezidiumo Pirmininkas yra tiesioginis viso sąjūdžio, visų sąjūdžio organizacinių vienetų ir laisvės kovotojų viršininkas. Jis asmeniškai atsako už sąjūdžio, sąjūdžio narių, dalyvių ir krašto gyventojų visapusišką parengimą išsilaisvinimo kovai bei lemiamam tos kovos ruožtai.

43. Prezidiumo Pirmininko betarpiškai priklauso Sąjūdžio GPV, Sąjūdžio VIV ir Prezidiumo Sekretorius.

44. Prezidiumo Pirmininkas:

- 1) atstovauja Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdį ir sąjūdžio vardu pasirašo sutartis, aktus ir įgaliojimus;
- 2) duoda direktyvas visais išsilaisvinimo kovos vedimo reikalais;
- 3) kontroliuoja sąjūdžio veiklą;
- 4) derina sąjūdžio santykius su veiksniais, turinčiais reikšmės Lietuvos išsilaisvinimo reikalui;
- 5) kelia laisvės kovotojus partizanus ir pr. karininkų laipsnius;

- 6) laisvės kovotojus ir sąjūdžio dalyvius už pasižymėjimą kovoje su priešu bei už kitus nuopelnus Lietuvai ir sąjūdžiui, apdovanoja **L a i s v ė s K o v o t o j o s K r y ž i u m i I l a i p e n i o** (su kardais) ir **L a i s v ė s K o v o t o j o s K r y ž i u m i I l a i p e n i o**;
  - 7) laisvės kovotojus ir sąjūdžio dalyvius, kovoje su priešu pasižymėjusiem karūgiškumu ir ypatingais nuopelnais Lietuvai ir sąjūdžiui, suteikia **L a i s v ė s K o v o t o j o K a r ž y g i o** garbės vardą, kartu apdovanojamas juos **Laisvės Kovos Kryžiumi I laipsnio** (su kardais);
  - 8) pasilie Sąjūdžio Tarybai Sąjūdžio GPV ir Sąjūdžio VIV kandidatus;
  - 9) skiria savo pavuotuotus;
  - 10) skiria Sąjūdžio Tarybos ir Prezidiumo posėdžius ir juose pirmininkauja;
  - 11) pateikia Sąjūdžio Tarybai Prezidiumo veiklos ataskaitas.
45. Prezidiumo Pirmininkas tvirtina:
- 1) Sąjūdžio GP suskirstymą stitimis ir apygardomis;
  - 2) Sąjūdžio GPV ir Sąjūdžio VIV veiklos ataskaitas; Sąjūdžio GP ir Sąjūdžio VIV vadovybių posėdžių protokolus.
46. Prezidiumo Pirmininkas turi teisę:
- 1) atleisti Prezidiumo narius;
  - 2) leisti nuterimus, turinčius galios li-gi Sąjūdžio Taryba ar Prezidiumas juos pakeis;
  - 3) dovanoti baudas.
4. Sąjūdžio Gynybos Pajėgų Vadas.
47. Sąjūdžio Gynybos Pajėgoms vadovauja ir jas tvarko Sąjūdžio Gynybos Pajėgų Vadas (sąjūdžio GPV).

48. Sąjūdžio GPV yra tiesioginis Sąjūdžio GP, visų GP organizacinių vienetų ir laisvės kovotojų viršinininkas. Jis asmeniškai atsako už visapusišką Sąjūdžio GP parengimą išsilaisvinimo kovai ir lemiamam tos kovos ruožtui.

49. Sąjūdžio GPV betarpiškai priklauso SRV ir Sąjūdžio GPS viršinininkas.

50. Sąjūdžio GPV:

- 1) duoda Sąjūdžio Gynybos pajėgoms direktyvas visais jų veiklos reikšmingais klausimais;
- 2) sudaro Sąjūdžio GP vyresniųjų vadų mokymo programas ir planus;
- 3) asmeniškai vadovauja neaktyviais SRV ir GP vadų teises tarinčių pr. viršinininkų parengimui;
- 4) kontroliuoja Sąjūdžio GPS ir sričių veiklą, parengimą, mokymo eigą ir lėšų panaudojimą;
- 5) derina bei lygina sričių veikimą; vietinių sričių patyrimą pritaiko ir perteikia kitiems;
- 6) patiekia Sąjūdžio Tarybos Prezidiumo pirmininkui Sąjūdžio GP veiklos ataskaitas ir Sąjūdžio GP vadovybės posėdžių protokolus;
- 7) patiekia Sąjūdžio Tarybos Prezidiumui tvirtinti Sąjūdžio GPS ūkines apyskaitas;
- 8) leidžia įsakymus sąjūdžio gynybos pajėgoms.

51. Sąjūdžio GPV tvirtina Sąjūdžio GPS skyrių viršinininkus.

52. Sąjūdžio GPV turi teisę atleisti SRV vadus ir Sąjūdžio GPS skyrių viršinininkus.

5. Sąjūdžio Visuomeninės Galios Viršininkas.

222.

53. Sąjūdžio Visuomeninės Galios Viršininkas (Sąjūdžio VDV) vadovauja visuomeninei veiklai. Jis asmeniškai atsako už sąjūdžio narių, dalyvių ir kitų krašto gyventojų dvasinį parengimą išsilaisvinimo kovai bei lemiamam tos kovos ruošimui.

54. Sąjūdžio VDV-ko tiesioginiai priklauso Sąjūdžio VP su visais skyrių bei poskyrių viršininkais, stambesnių org. vienetų VP su jų viršininkais bei skyrių viršininkais ir smulkesnių org. vienetų visuomenininkai.

Sąjūdžio VP viršininko betarpiškai priklauso Sąjūdžio VP skyrių viršininkai ir sričių VP viršininkai.

55. Sąjūdžio VDV:

- 1) duoda direktyvas sąjūdžio visuomeninei veiklai;
- 2) sudaro sąjūdžio visuomeninės veiklos programas bei planus, kuriuos patiekia tvirtinti Sąjūdžio Tarybos Prezidiumui;
- 3) sudaro vyresniųjų vadų visuomeninio parengimo programas ir planus;
- 4) asmeniškai vadovauja visų VP pareigūnų, turinčių nežemesnę kaip RNV teises, parengimui;
- 5) kontroliuoja sąjūdžio visuomeninę veiklą;
- 6) patiekia Sąjūdžio Tarybos Prezidiumui firmininkui sąjūdžio visuomeninės veiklos ataskaitas ir sąjūdžio VP vadovybės posėdžių protokolus;
- 7) patiekia Sąjūdžio Tarybos Prezidiumui tvirtinti Sąjūdžio VP ūkines apyskaitas.

56. Sąjūdžio VDV tvirtina ir turi teisę atleisti sąjūdžio VP poskyrių viršininkus.

57. Sąjūdžio VIV turi teisę atleisti sričių VI viršininkus.

Sąjūdžio organizacinių vienetų valdymas

1. Sąjūdžio organizacinių vienetų tarybos.

58. Kiekviename atskirai veikiančiame sąjūdžio org. vienetė (išskiriant slp. gr.) yra to org. vieneto taryba.

59. Atskirai veikiančio org. vieneto taryba sudaro:

- 1) org. vn. vadas,
- 2) " " vadovybės nariai,
- 3) " " vado betarpiškai priklausančių org. vienetų vadai (išskiriant slp. gr. V).

P a s t a b a : Į atskirai veikiančio skyriaus tarybos sudėtį įeina ir visi skyriaus vado betarpiškai priklausantieji slp. grandžių vadai; į atskirai veikiančio Br tarybos sudėtį įeina ne daugiau kaip pusė Br vadovybės parinktų Brv. do betarpiškai priklausančių slp. Gr vadų; į Kp tarybos sudėtį įeina ne daugiau kaip ketvirtadalis Kp vadovybės parinktų Kp vado betarpiškai priklausančių slp. Gr vadų.

60. Org. vn. tarybos posėdžius skiria bei juose pirmininkauja ir visą tarnybos vardą susirašinėjimą veda org. vn. vadas arba jo pavestas tarybos narys.

Tarybos posėdžiuose sekretoriauja org. vn. vado adjutantas arba vado pavestas tarybos narys.

61. Org. vn. taryba:

- 1) ilgesnį laiką (2 mėn.) negalint nustatyti nutraukusio ryšio su aukštesne

1) vadovybė, vykdo aukštesnės vadovybės funkcijas, prisilaikydama statuto ir aukštesnės vadovybės nustatytų veikimo gairių;

2) aukštesnei vadovybei pareikalavus, arba, kai iškyla reikalas, renka kandidatus savo org. vn. vado bei org. vn. vadovybės narių vietoms užimti ir prašo atitinkamus viršiuinkus šiuos kandidatus tvirtinti;

3) aukštesnio org. vn. vadui pareikalavus, renka atstovą (atstovus) nuo savo org. vn. į aukštesnę vadovybę;

4) statuto nustatyta tvarka renka savo org. vieneto garbės laisvės kovotojus;

5) svarsto ir tvirtina org. vn. (stambesnių org. vn. - tik štabo) ukines apyskaitas;

6) svarsto ir sprendžia kitas nekarštus reikalus, kurius iškelia org. vn. vadas ar tarybos nariai.

P a s t a b a I: Kandidatas org. vn. vado vietai užimti renkamas nemažesnei kaip dviejų trečdalių visų org. vn. tarybos narių balsų dauguma.

P a s t a b a II: smulkesnių org. vn. taryboms šio str. 3 ir 4 pastraipos netaikomos.

62. Org. vn. tarybos pirmininkas bei nariai, kurių susirinkimas į vieną vietą nesudaro didesnių sunkumų bei pavojaus saugumui, savo funkcijas vykdo susirinkdami į posėdį. Kiti tarybos nariai, kuriems šių sąlygų nėra, saugumo sumetimais į tarybos posėdį nekviečiami. Po posėdžio nedalyvavusius tarybos narius pirmininkas tarybos raštu ar žodžiu painformuoja apie posėdyje svarstyti reikalus bei priimtus nutarimus ir prašo juos iki nustatyto termino pateikti savo nuomones. Tarybos nariai, kurių nuomonių pa-

reiškimo tarybos pirmininkas dėl ne nuo jo priklausančių priežasčių nustatytu laiku negauna, skaitomi susilaukusiais nuo nuomonų pareiškimo.

63. Org. vn. tarybos nutarimuose, kur yra reikalinga, turi būti konkrečiai nurodomi pareiškėjai, atsakingi už tų nutarimų įgyvendinimą.

64. Org. vn. tarybos nutarimai laikomi galiojančiais jei jie:

- 1) neprasilenkia su šio statuto nuostatais;
- 2) priimti ir patvirtinti parašais reikiamame daugumos tarybos narių.

65. Už kiekvieną org. vn. tarybos nutarimą asmeniškai atsakingas kiekvienas jį priėmus tarybos narys.

66. Sąjūdžio org. vn. nariai už savo org. vn. tarybos nutarimų nevykdymą atsako ir kaip už viršinininko įsakymo nevykdymą.

2. Sąjūdžio organizacinių vienetų vadovybės bendrybės

67. Kiekvienu atskirai veikiančio org. vn. (išskiriant slp. Or.) vadovybę sudaro:

- 1) org. vn. vadas,
- 2) " " vadovybės nariai.

68. Stambesnio org. vn. vadovybės nariais laikomi: SV, VDV, 3 skyrių viršinininkai ir VD skyrių viršinininkai.

69. Atskirai veikiančio smulkesnio org. vn. vadovybės nariais laikomi: org. vn. visuomenininkas ir org. vn. akvedis.

P a s t a b a : Kuopos vadovybės nariu laikomas Kuopos vado padėjėjas (KpVpđ).

70. Org. vn. vadais ir org. vn. vadovybių nariais gali būti tik prt. išimtis čia tesu-

daro VI skyriaus viršininkai ir slp. grandžių vadai, kuriais gali būti slp.

stambesnių organizacinių vienetų vadovybės.

71. Stambesnių org. vn. vadovybių organizacija, veikla, tų vadovybių bei jų narių funkcijas nustato atskiras statutas.

Atskirai veikiančių smulkesnių organizacinių vienetų vadovybės.

72. Atskirai veikiančio smulkesnio org. vn. vadovybei:

1) svarsto ir sprendžia partizanų kardi-
datų priėmimo klausimus;

2) svarsto ir sprendžia visuomeninės veiklos klausimus, rengia rinkėjimus ir anklažančio turinio pamokslėjimus, saugo ir ugdo gražius papročius (tradici-
jas);

3) tiria išdavikų darbus ir imasi priemonių nutraukti ar paraližuoti jų veiklą;

4) svarsto ir sprendžia org. vn. tiekimo, aprūpinimo, sanitarijos reikalus, rūpinasi lėšų padidinimu;

5) organizuoja ir betarpiškai vykdo remimą nukentėjusių nuo bolševikinio teroro sąjūdžio narių, dalyvių ir kitų gyventojų, atsidariusių skurde (esančių kalėjimuose, ištėrime, besislapstančių ir kt.);

6) svarsto ir sprendžia kitus nekarinius reikalus, kuriuos iškelia org. vn. vadai ar vadovybės nariai.

P a s t a b a : šio str. 1 pastaba taikoma org. vn., nešemesnio kaip 3 vadovybei.

73. Atskirai veikiančio smulkesnio org. vn. visuomenininkas yra org. vn. vadov padėjėjas visuomeninės veiklos srityje. Jis veikia pagal statuto, aukštesnės vadovybės ir savo org. vn. vadov nurodymus. Be to, jis sekretoriauja org. vn. tarybės ir vadovybės posėdžiuose ir padeda tvarkyti org. vn. raštinės reikalus.

74. Atskirai veikiančio smulkesnio org. vn. ūkvedis yra org. vn. vadov padėjėjas ūkio srityje. Jis rūpinasi visais org. vn. ūkiniais reikalais, tvarko org. vn. kasos bei turto knygas ir atskaitomybės dokumentus.

Savo veikloje ūkvedis vadovaujasi statuto, aukštesnės vadovybės ir org. vn. vadov duotais nurodymais.

3. Sąjūdžio organizacinių vienetų vadai.

75. Kiekvienas sąjūdičio org. vn. vadov:

- 1) vadovauja jam pavestam org. vienetui;
- 2) yra tiesioginis visų to org. vienetų ir jų viršininkas;
- 3) asmeniškai atsako už visų jo vadovaujamų sąjūdičio narių, dalyvių ir kitų org. vienetų veikimo plėtimą ir ribose esančių gyventojų visapusišką parengimą išsilaisvinimo kovai bei lemiamam tos kovos ruošimui;
- 4) organizuoja ir tvarko tiesioginių ir organizuotų veikimo išplėtimo galimybes;
- 5) derina bei lygina jo betarpiškai priklausančių org. vienetų (ar jų) veikimą; vienų org. vienetų (ar jų) patyrimą, pritaiko ir perteikia kitiems;
- 6) patiekia savo betarpiškam viršininkui je vadovaujamo org. vieneto a) veiklos žinias; b) ūkinis spyskaitas (stambesnių org.

vienetų - tik štabo),

c) mokesčių aukštesnei vadovybei;

- 7) patiekia savo betarpiškam viršininkui tvirtinti jo vadovaujamo org. vieneto tarybos posėdžio protokolo išrašą, liečiantį išrinkimą kandidato org. vienetui vaduoti.

76. Kiekvienas sąjūdių org. vn. vadovas tvirtina ir turi teisę atleisti:

- 1) jo vadovaujamo org. vn. vadovybės narius;
- 2) jo betarpiškai priklausančių org. vienetų vadus.

Stambesnių organizacinių vienetų vadai.

77. Kiekvienas stambesnio org. vn. vadovas:

- 1) ilgesnį laiką (2 mėn.) negalėdamas atstatyti nutrūkusio ryšio su aukštesne vadovybe, savo org. vieneto atžvilgiu:
  - a) vykdo funkcijas, nurodytas 44 str. 1 ir 4 pastraipose;
  - b) turi teises, nurodytas 46 str. 2 ir 3 pastraipose;
- 2) bendradarbiauja ir palaiko ryšius su reikiamais gretimų org. vn. vadais;
- 3) lankydamasis org. vienetuose, daro aktyvų klausinėjimą;
- 4) tikrina org. vieneto štabo, visuomeninės dalies ir betarpiškai priklausančių org. vn. veiklą, mokymo eigą, vadų ir prt. parengimą (statutų, įsakymų ir taktikos žinėjimą), aprūpinimo stovį, ginklavimą ir kitoki turto, medžiaginių gėrybių bei lėšų naudojimą, ataskaitas ir tikrinimo rezultatus bei išvadas praneša tikrintojų org. vn. vadams ir savo betarpiškam viršininkui;
- 5) leidžia įsakymus jo vadovujanam org.

vienetui.

a) Brities Vadas

78. Ar vado betarpiškai priklausose Ap va -
dai, SrV ir SrVIV.

79. SrV:

- 1) duoda sričiai vadovaujamų nurodymų vi-
sais išsilaisvinimo kovos vedimo rei-
kais;
- 2) sudaro srities prt. jaunesniųjų vadų
mokymo programas ir planus;
- 3) vadovauja neakivaizdiniam RnV ir TvV
teises turinčių prt. viršininkų paren-
gimui;
- 4) srities prt. kelia į aukštesnius prt.
laipsnius (iki viršilos įskirtinai);
- 5) pasiūlymėjusius srities IK-jus ir sąju-
džio dalyvius apdovanoja I a i s -
v e s k o v o s k r y ž i u m i II
laipsnio (su kardais) ir I a i s -
v e s k o v o s k r y ž i u m i II
laipsnio.

80. SrV tvirtina srities suskirstymą rink-
tinėmis.

b) Apygardos Vadas

81. Ar vado betarpiškai priklausose Rn va -
vai, ApSV ir ApVIV.

82. ApV:

- 1) duoda apygardai vadovaujamų nurodymų
visais išsilaisvinimo kovos vedimo
reikalais;
- 2) sudaro apygardos prt. mokymo programą
ir planą;
- 3) asmeniškai vadovauja akivaizdiniam ar
neakivaizdiniam Rpv ir RpvPd teises tu-
rinčių prt. viršininkų parengimui;
- 4) nerečiau kaip vieną kartą metuose su-
sitinka su visų jo betarpiškai priklausau-
sančių org. vn. vadovybėmis; lanko apy

gardos org. vienetus;

5) apygardos prt. kelia į aukštesnius prt. laipsnius (iki puskarininkio iškirtinai);

6) pasižymėjusius apygardos IK-jus ir sąjūdžio dalyvius apdovanoja **L a i s - v e s K o v o s K r y ž i u m i** III laipsnio (su kardais) ir **L a i s - v e s K o v o s K r y ž i u m i** III laipsnio.

83. APV tvirtina apygardos suskirstymą tėvūnijomis.

c) Rinktinės Vadas

84. Rn vado betarpiškai priklauso Tv vadai, RnSV ir RnVDV.

85. RnV:

1) asmeniškai vadovauja BrV ir SkV mokyklai, tikslu parengti juos aukštesnėms pareigoms; sudaro jų mokymo tvarkaraščius;

2) neregėliau kaip du kart į metus susitinka su visų jo betarpiškai priklausančių org. vienetų vadovybėmis; lanko rinktinės org. vienetus;

3) rinktinės eilinius prt. kelia į prt. grandinio laipsnį;

4) pasižymėjusius rinktinės IK-jus ir sąjūdžio dalyvius apdovanoja **P a s i ž y m e j i m o L a p u**.

85. RnV tvirtina rinktinės suskirstymą kuopomis ir būriais.

d) Tėvūnijos Vadas

87. TvV betarpiškai priklauso Kp vadai, atskirų Br bei žemesnių atskirų org. vienetų (neįeinančių į kitų org. vienetų sudėtis) vadai, TvSV ir TvVDV.

88. TVV

- 1) asmeniškai vadovauja grandžių vadų ir susanesnių prt. mokymui, tikslu parengti juos aukštesnėms pareigoms; sudaro jų mokymo tvarkaraščius;
- 2) nereguliariai kaip vieną kartą per 3 mėn. susitinka kiekvieną jo betarpiškai priklausantį org. vienetą;
- 3) tėvūnijos partizanams kandidatus suteikia prt. eilinio laipsnį.

89. TVV tvirtina tėvūnijos suskirstymą skyriais.

90. Tv sudėtyje nesant kuopų, TVV žemesnių org. vienetų atžvilgiu atlieka ir KpV funkcijas.

Smulkesnių organizacinių vienetų vadai.

e) Kuopos vadai

91. Kp vadai betarpiškai priklauso Kv vadai, atskirų skyrių bei žemesnių atskirų org. vienetų (neįeinančių į kitų org. tv sudėtis) vadai, kuopos vadai padėjėjas, kuopos visuomenininkas ir kuopos ūkvedis.

92. KpV:

- 1) Kv vadui pavedus, moko savo kuopos Kv V ir susanesnius prt., tikslu parengti juos aukštesnėms pareigoms arba padeda tame darbe TVV;
- 2) nereguliariai kaip 1 kartą per 3 mėn. susitinka kiekvieną jo betarpiškai priklausantį org. vienetą; tikrina KpVpd, Kp visuomenininko, Kp ūkvedžio ir priklausančių org. vienetų veiklą, mokymo eigą, vadų ir prt. parengimą (statutų, įsakymų, taktikos šinejimą); da to skundų klausinėjimus; tikrina ginklus, turimą, aprūpinimo stovį, medžiaginių gėrybių bei lėšų naudojimą, at-

skaitomybę ir tikrinimo rezultatus bei išvadas praneša tikrintąjį org. v. vadams ir TVV;

3) bendradarbiauja ir palaiko ryšius su reikiamais gretimų org. v. vadais;

4) duoda nurodymų KpV padėjėjo, Kp vieno menininko ir Kp ūkvedžio veiklai, išsiskina pareigas ir tikrina jų darbą;

5) prižiūri kases ir turto knygas, tvirtina ūkines atskaitomybės dokumentus:

93. KpV tvirtina kuopos suskirstymą grandiais.

f) Kuopos Vado Padėjėjas

94. KpVpd dirba Kp vado jam pavestose veiklos srityse ir prireikus jį pavaduoja.

Be to, KpVpd tvarko kuopos raštinės reikalus, paruošia raštų bei veiklos žinių projektus ir tvarko kuopos archyvą.

g) Būrio Vadas.

95. Bv vado betarpiškai priklauso skyrių vadai ir atskirų grandžių vadai.

96. BrV:

1) pagal nustatytą programą moko neparengtus būrio prt., sudaro jų mokymo savarankiškus tvarkaraščius;

2) nerečiau kaip vieną kartą per mėnesį patikrina visų būrio prt. naudojamą ginklavimo turtą ir tikrinimo duomenis praneša savo betarpiškam viršiniui.

97. Būriui veikiant atskirai, BrV be 95 ir 96 str. str. nurodymų, savo veikloje vadovaujasi dar 107, 110 ir 111 str. str. nurodymais.

98. Atskiro Bv vadas be 95 ir 96 str. str. nurodymų, savo veikloje vadovaujasi dar 109

- III str. str. nurodymais.

h) Skyriaus Vadas.

99. Skyriaus vadas betarpiškai priklauso grandžių vadai.

100. SKV:

- 1) pagal nustatytą programą bei tvarką vesti moko neparengtus skyriaus prt.;
- 2) privalo išmokyti visus savo skyriaus prt. pažinti ginklus, šaudmenis, juos prižiūrėti, mokėti su jais veikti ir pašalinti pasitaikančias kliūtis;
- 3) neregčiau kaip vieną kartą savaitėje nuodugniai patikrina savo skyriaus prt. naudojamus ginklus ir šaudmenis.

101. Skyriui veikiant atskirai, SKV be 99 ir 100 str. str. nurodymų, savo veikloje vadovaujasi dar 107, 110 ir 111 str. str. nurodymais.

102. Atskiro SKV be 99 ir 100 str. str. nurodymų, savo veikloje vadovaujasi dar 109 - 111 str. str. nurodymais.

i) Grandies Vadas.

103. GRV yra artimiausias tiesioginis (betarpiškas) savo grandies prt. viršinin- kas. Jis padeda skyriaus vadui mokyti gran- dies prt. ir visais atžvilgiais yra atsá- kingas už grandies prt. elgesį ir veiksmus.

104. Grandžiai veikiant atskirai, GRV be 103 str. nurodymų savo veikloje vadovauja- si dar 107, 110 ir 111 str. str. nurodymais.

105. Atskiro grandies vadas be 103 str. nurodymų savo veikloje vadovaujasi dar 109 - 111 str. str. nurodymais.

j) Slapukų Grandies Vadas.

106. SlpGRV yra artimiausias tiesioginis

(betarpiškas) savo grandies slp. viršinin -
kas. Šis visais atžvilgiais yra atsakingas
už slp. grandies laisvės kovotojų slapukų
elgesį ir veiksmus.

k) Atskirai veikiančio smulkesnio
organizacinio vieneto vadas.

107. Atskirai veikiančio smulkesnio org.
vn. vado betarpiškoje priklausomybėje gali
būti slp. grandžių vadai bei paskiri slp.

108. Atskirai veikiančio smulkesnio org.
vn. vadas, be 107 str. nurodymų, savo veik-
loje vadovaujasi dar 110 ir 111 str. str. nu-
rodymais.

Atskiro organizacinio vieneto vadas.

109. Atskiro org. vn. vadas naudojasi vie-
nu laipsniu aukštesnio vado teisėmis ir at-
lieka tas teises atitinkančias pareigas. Pav.
atskiro skyriaus vadas naudojasi BrV teisė-
mis ir savo skyriaus atžvilgiu atlieka BrV
pareigas.

Atskiro org. vieneto apibūdinimas duotas
9 str.

110. Atskiro org. vn. vadui (išskiriant
slp(BrV)) visuomeninės ir ūkinės veiklos sri-
tyse pūceda org. vieneto visuomenininkas ir
org. vn. ūkvedis, kurie veikia betarpiškoje
org. vn. vado priklausomybėje.

111. Atskiro org. vn. vadas (išskiriant
slp(BrV)), be normaliai jo užimamai vietai
tenkančių pareigų, papildomai turi dar šias
pareigas:

- 1) bendradarbiauja ir palaiko ryšius su
reikiamais greitųjų org. vn. vadais;
- 2) prisilaikydamas statuto bei aukštes-
nės vadovybės nustatytos tvarkos,

stengiasi savo laiku aprūpinti jo va-
doavusio org. vienetu prt. ginklais,
šaudmeniais, spranga, maistu, sanita-
rijos reikmenimis, sudaryti reikiamas
jų atsargas ir tinkamai jas išsandėliuo-
ti;

3) duoda nurodymų visuomenininko ir ūkve
džio veiklai, išaiškina pareigas ir
tikrina jų darbą;

4) prižiūri kasos ir turto knygas, tvir-
tina ūkinės atskaitomybės dokumentus.

--- 000 ---

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

1
2
3
4
5
6
1.
2.
3.
4.
5.
1.
2.
3.

I

BENDRIEJI NUSSTATAI

1. Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdis ir jo tikslas	1
2. Sąjūdžio uždaviniai	1
3. Sąjūdžio santvarka	3
Sąjūdžio organizacinių vienetų apibūdinimai.	
a) stambesni organizaciniai vienetai.	4
b) smulkesni org. vienetai	4
c) atskiras org. vienetas	5
d) Vadovybės dalinys	5
4. Viršinininkai ir valdiniai	6
5. Bendrosios viršinininkų pareigos ir teisės	7
6. Vyresnieji ir jaunesnieji	9

II

V A L D Y M A S

Sąjūdžio valdymas

1. Sąjūdžio Taryba	10
2. Sąjūdžio Tarybos Prezidiumas	11
3. Sąjūdžio Tarybos Prezidiumo Pirmininkas	12
4. Sąjūdžio Gynybos Pajėgų Vadas	13
5. Sąjūdžio Visuomeninės Dalies Viršinininkas	15
Sąjūdžio organizacinių vienetų valdymas.	
1. Sąjūdžio organizacinių vienetų tarybos	16
2. Sąjūdžio org. vienetų vadovybės	18
Stambesnių org. vn. vadovybės	19
Atskirai veikiančių smulkesnių org. vienetų vadovybės	19
3. Sąjūdžio org. vienetų vadai	20

Stambesnių organizacinių vienetų va-

daži	21
a) Grities Vadas	22
b) Apygardos Vadas	22
c) Rinktinės Vadas	23
d) Tėvūnijos Vadas	23
e) Kuopos Vadas	24
f) Kuopos Vado Padėjėjas	25
g) Būrio Vadas	25
h) Skyriaus Vadas	26
i) Grandies Vadas	26
j) Slapukų Grandies Vadas	26
k) Atskirai veikiančio atulkesnio org. vieneto Vadas	27
Atskiro organizacinio vn. vadas ..	27

--- ... ---
000
--- ... ---

... ..

10	.....	1
11	.....	2
12	.....	3
13	.....	4
14	.....	5
15	.....	6
16	.....	7
17	.....	8
18	.....	9
19	.....	10
20	.....	11